

ÉPÍTÉSZETI SZEMLE

SZERKESZTI: BOBULA JÁNOS.

ELŐFIZETÉS:

Egész évre 8 frt. — Félévre 4 frt. — Negyedévre 2 frt.

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST, VII., SZÖVETSÉG-U. 45.

hová a kéziratok és, az előfizetések küldendők.

Kéziratokat vissza nem küldünk.

— — — — — Megjelen havonta 2-szer. — — — — —

* Hirdetések felvételnek SZIGETHI EMIL kiadóhivatalában: *
VII., ÓVÓDA-UTCA 27.

A HÁZAK FELEMELÉSE, ELTOLÁSA ÉS ALÁTÁMASZTÁSA

Amerikában és SHEELER H. chikágói mérnök-vállalkozó által eszközölt néhány fontosabb műveletek ismertetése.

A házak tervezésével és építésével foglalkozó építészek, mérnökök és építőmesterek és építés-vállalkozók, azt hiszem, érdeklődéssel viseltetnek az Amerikában iparszerűleg folytatott és ott oly nagy tökélyre vitt házfelemelési és eltolási művelet iránt.

Felelőség tekintetében az építészeti és mérnöki tevékenység egy osztálya sem vonható párhuzamba ezekkel a műveletekkel, mert azoknak összes ágazatai sem foglalnak magukban oly nagy rizikót és nem követelnek oly nagy elővigyázatot, mint ez az iparág, és azok, a kik tevékenységüket ezen a téren óhajtják érvényesíteni, azt csak úgy folytathatják sikerrel, ha teljes öntudatában vannak e művelet kiváló közgazdasági fontosságára iránt és idejüket kizárólag csakis erre szentelik.

Minden, ebbe a szakmába vágó egyes problémáknak a megfejtése a legnagyobb pontosságot és figyelmet igényel, nemcsak a terhelési súly pontos kiszámításánál és a művelethez használandó anyagok hordképességének a megállapításánál, — hanem mindama körülményeknek kipuhatolásánál is, melyek a műveletre bármely irányban befolyással lehetnek, — minthogy legtöbb esetben régi épületek kezelése forog kérdésben, a hol az anyagok lehetőleg rossz minősége, vagy a szerkezet hiányos volta mindég el van már fedve, mindez pedig természetesen a rizikót ebben az iparágban még inkább hatványozza.

A házak felemelése és eltolása mintegy 35 év előtt lett először megkísérelve Chikágóban; tehát e művelet eredetét bizvást Chikágóba lehet helyezni.

SHEELER H. már 30 évvel ezelőtt kezdte meg a házak eltolását iparszerűleg gyakorolni Chikágóban; abban az időben azonban tevékenysége csakis faszerkezetű házakra terjedt ki, mert csakis ily házak eltolása volt akkor napirenden.

A város gyors növekedésével természetesen annak a szabályozása is bekövetkezett, a mely ismét az utcák és terek szabályozását, új hidak és viaduktok stb. építését tette szükségessé, a melyek által sok esetben ismét az utcák nivója is megváltoztatott úgy, hogy csakhamar nagyobb téglá- és kőházak felemelése és eltolása is szükségessé vált, tehát módot kellett találni arra, hogy nemcsak a faházak, hanem nehéz téglá- és kőházak is felemelhetők és elmozdíthatók legyenek, a szükség pedig a találmányok mestere lévén, a nagyobb házak eltolása céljából oly nagy haladás történt évek multával ebben az iparágban, hogy a műszaki tudomány e téren ma már nem ismer nehézséget bármely szerkezetű és nagyságú épületek felemelésében vagy eltolásában.

Amerikában a házak felemelése és eltolása által az utolsó 30 évben milliókra rúgó közvagyon megmentetett a pusztulástól, tehát ez a művelet közgazdaságilag oly előnyös és jótékony befolyással volt az egész országra, hogy ma már hatalmas iparágat képez és többen foglalkoznak ezekkel a műveletekkel iparszerűleg az Egyesült-Államokban, de különösen Chicágóban.

Ezek között SHEELER H. a chikágói mérnök-vállalkozó foglalja az első helyet, minthogy 30 évi működése alatt a legnehezebb és legkomplikáltabb műveleteket ő vitte keresztül és pedig a nélkül, hogy legcsekélyebb szerencsétlenség történt volna műveletei körül ez alatt a hosszú

idő alatt. Ezeknek a műveleteknek iparszerű folytatása azonban nagy beruházást igényel, hogy az sikerrel üzembe tétessék, a mennyiben az ehhez szükséges vastartók, acélhengerek, csavarok és egyéb segédeszközök kell, hogy nagy mennyiségben raktározva kéznél legyenek, hogy a megkívántató kisebb-nagyobb műveleteket lehető leggyorsabban lehessen végrehajtani, minthogy csakis a műveleteknek gyors és pontos keresztülvitele teheti ezt az iparágat egyrésztől jövedelmezővé, másrésztől pedig kívánatossá és szükségessé.

Az 1. számú ábra SHEELER H. raktártelepét ábrázolja Chikagóban, mely némi fogalmat nyújt arról, hogy mily roppant

ségesnek látjuk némely érdekes és nagyobb méretű oly műveleteket ismertetni a szakértőkkel, a melyek kizárólag SHEELER H. által vitettek keresztül az utóbbi időkben.

A 2. számú ábra egy 28 hétszobás lakásból álló és 7 boltihelyiséggel bíró négyemeletes bérházat tüntet fel, mely a felemelési művelet előtt csak háromemeletes volt és a régi földszintje az utca feltöltése következtében néhány lábbal az utca nivója alá került.

Hogy tehát a ház jövedelmezővé tétessék, az 22 lábbal (6.7 m.) felemeltetett és új alapzat, új pince és új földszint aláépítettet.

Az egész művelet 25 napot vett igénybe

1. SZ. SHEELER H. telepe.

mennyiségű raktározott áru igényeltetik e műveletek iparszerű folytatásához.)*

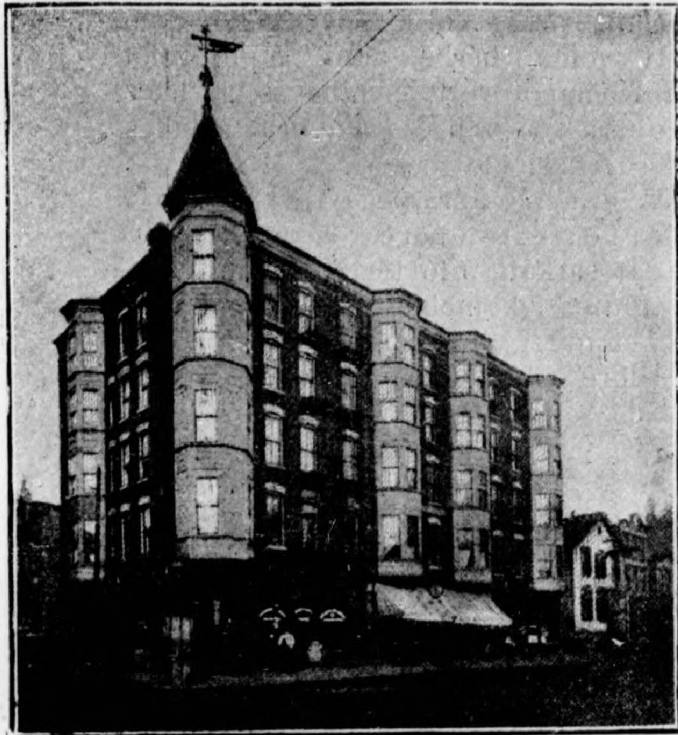
Ez a telep az istállókkal és fedezett raktárhelyiségekkel együtt 75000 négyszög lábnyi (7600 □ m.) területet foglal el és az ott elhelyezett különféle dimenziójú faárúk, vastartók, öntöttvas és acél emelőcsavarok, acélhengerek, vaslemezek stb. mintegy félmillió dollár értéket képviselnek.

Ez iparág közgazdasági előnyeinek és fontosságának feltüntetése céljából szük-

*) SHEELER számítása szerint az itt, Budapesten esetleg szükséges berendezés költségei 300.000 frtot haladnák meg. A SZERK.

és ez idő alatt a ház lakói a felső három emeleten a házban maradtak.

A 3. számú ábra az Indiana államban fekvő South Bend városában álló St. Joseph County törvényszéki palotáját ábrázolja. Az épület kőalapon téglából van építve; — fő frontja 93 láb (28.35 m.), mélysége pedig 61 láb (18.59 m.). Ez a palota a múlt században épült és a jelen szükségletekre immár kicsinynek bizonyult és így annak helyére új nagy palotának a felépítése lett elhatározva, — hanem miután a régi épület még mindig oly jó állapotban volt, hogy annak lebom-

2. sz. SHERLER H. által felemelt négyemeletes ház.

4. sz. SHERLER H. által felemelt és aláépített kereskedelmi ház.

3. sz. SHERLER H. által eltolt és megfordított törvényszéki palota.

5. sz. SHERLER H. által leeresztett bérház.

tása egyrészt nem volt kívánatos, másrészt pedig mint történelmi emlék fenn tartandónak is tartatott, — tehát a törvényhatóság, néhány évvel ezelőtt, ennek az épületnek felemelését és más helyre való eltolását rendelte el.

E művelet keresztülvitelével SHEELER H. lett megbízva, a ki azt akkép vitte keresztül, hogy először is az egész épületet mintegy 4 lábbal (1.22 m.) felemelte, azt saját tengelye körül megfordította és 15 lábbal (4.57 m.) oldalt és 225 lábbal (68.59 m.) hátra tolta. — Az egész művelet pedig csakis négy hetet vett igénybe.

A 4. számú ábra egy Chikágóban a State- és Adams-utcák sarkán, a város központjában álló 3 emeletes, kereskedelmi célokra használt téglá-épületet ábrázol, mely kevéssel a nagy chikágói tűz után épült és ennél fogva ma már a viszonyok kívánalmainak semmiképen sem felelt meg és így nagyon keveset jövedelmezett, — tehát hogy az épület ismét jövedelmezővé tétessék, annak radikális átalakítását határozták el.

E végből először is az egész épületet, homlokzatát és belső szerkezetét a pincétől a tetőig a legnagyobb elővigyázattal SHEELER alátámasztotta, a régi faoszlopokat és fagerendatartókat és a régi alapzatokat eltávolította és új alapzat beépítése után nemcsak egészen új vasoszlopokkal és vastartókkal látta el, hanem a régi homlokzatot a második emeletig is lebontatta és a házat új, modern homlokzattal ellátta.

Ezt a műveletet jelentékeny bánatpénz kikötése mellett SHEELER H. 21 nap alatt keresztül vitte és ez által a háznak jövedelme nem csak hogy mintegy 75%-kal növekedett, hanem új, sokkal nagyobb hordképességgel bíró, a jelenlegi kívánalmaknak teljesen megfelelő, úgyszólván egészen új, modern épület állíttatott elő és pedig 75%-kal kevesebb költséggel, mintha a régi épület egészen le lett volna rombolva és helyébe új épület felépítve.

Az 5. számú ábra a Chikágóban a Oakley Avenuen álló, téglából épült, 2 emeletes bérházat tüntet fel, mely oly módon lett két lábbal (0.61 m.) lejjebb eresztve, hogy ez a magasságú falazat az egész épület alátámasztása után a pincében kivétetett és pedig a célból, hogy a földszinti bolthelyiségek az utca nivójával egy vonalba hozassanak, a mely az utcaszabályozás folytán két lábbal lett alacso-

nyabb, mint mikor a ház épült, e művelet nélkül pedig bolthelyiségeket nem lehetett volna bérbe adni. A művelet csakis 18 napot vett igénybe és a ház összes lakói a házban maradtak ezen idő alatt.

A 6. számú ábra egy Chikágóban a Fullerton Avenue és Halsted Street sarkán álló téglából épült bérházat tüntet fel, melyet utcaszabályozás folytán mintegy 30 lábbal (9.14 m.) kellett előre tolni, az új házsabályozási vonalba.

A négy hetimunkálattartama alatt a ház összes lakói a házban maradtak és a boltbérletük üzletüket akadálytalanul folytatták.

A 7. számú ábra egy két emeletes bérházat tüntet fel, a mely 16 lábbal (4.87 m.) lett felemelve a célból, hogy új emelet és pince építhetessék alája és az épület ez által jövedelmezőbbé tétessék.

A 8. számú ábra a Baltimore Ohio vasút teherpályaudvar raktárát ábrázolja Chikágóban a Polk és Fifth Avenue sarkán, mely akadályozta az indóház megnagyobbítását és a vágányok szaporítását, tehát annak eltolását határozták el és a kivitellel SHEELER H. mérnök-vállalkozót bízták meg.

Az épület 40 láb (12.2 m.) széles és 400 láb (122 m.) hosszú területet foglal el és kőalappal téglából épült évekkal ezelőtt.

Az egész épület egy darabban először is $3\frac{1}{2}$ lábbal (1 m.) felemeltetett, azután 225 lábra (69 m.) oldalt eltolatott, és 83 lábra (25.3 m.) hátra tolta a nélkül, hogy az legcsekélyebb sérülést szenvedett volna a művelet alatt, mely művelet csakis 6 heti időt vett igénybe.

A 9. számú ábra egy téglából épült 175 láb (53.38 m.) magas, 10 láb (3.0 m.) átméretű gyártelepi kéményt ábrázol eredeti alapján.

A 10. számú ábra pedig az emeleti alap alá helyezett vastartókat ábrázolja az emelő készülékekkel együtt, az emelést megelőzőleg.

A kérdéses kémény eredeti tervezésénél és építésénél, a talaj hordképessége és az alapzat nagysága hiányosan lett kiszámítva, a minek az lett a következménye, hogy a kémény süllyedezni kezdett és pedig egyenetlenül úgy, hogy az emelési munkálatok megkezdésekor mintegy

$3\frac{1}{4}$ láb (1 m.) elhajlás volt konstatalható, és attól kellett tartani, hogy további süllyedés esetén a kémény eldőlj.

által a pincehelyiségek nem voltak használhatók.

A sarok pincehelyiség kibérelhetése céljából szükségesnek és előnyösnek tartatott 4 téglapillér kivétele és helyébe vasoszlopok a behelyezése.

A művelet keresztülvitelét nagyon megnehezítette az a körülmény, hogy a téglapilléreken nyugvó egyes vasoszlopok alapja (talpja) csakis $324 \square$ hüvelyk (2090 cm^2) volt és az egyes pilléreken nyugvó teher 350 tonnát (317.520 kg.) tett ki.

Dacára ezeknek a nehézségeknek, a négy téglapillér egyenként alapzatostúl el lett távolítva és helyébe 4 vasoszlop lett beállítva, a melyek portlant-cement kavarrékban ágyazott, vastartókból szerkesztett alapra állítottak.

Ez a művelet 50 napot vett igénybe és olyképen lett keresztülvive, hogy a házban lakó felek a pincében véghez vitt munkálatokról még csak tudomást sem szereztek mindaddig, míg az eképen átalakított pincehelyiségben egy modern vendéglő nem nyílt meg.

A helyiség bérösszege két év alatt fedezte az összes átalakítási költségeket.

A 12. számú ábra egy 4 emeletes

6. sz. SHEELER H. által eltolt bérház.

Ezt megakadályozandó, SHEELER H. vállalkozott a kémény kiegyenesítésére és egy, a talajhordképességének és a kémény súlyának teljesen megfelelő új alap beépítésére, a mely művelet általa 40 nap alatt a legnagyobb sikerrel keresztül is vitetett, és a kémény a lebontástól megmenetett.

A lebontás és az új kémény építése négyszer annyiba került volna, mint a kémény felemelése és egy új alap aláépítése.

A 11. számú ábra egy Chikágóban a Clark- és Washington-utcák sarkán álló 9 emeletes vasvázú és szerkezetű, kereskedelmi épületet ábrázol, mely tizenkét évvel ezelőtt épült, a mikor még a vasoszlopok alapzatául a pincében elhelyezett kő- és téglapillérek szolgáltak, a mely pilléreknek hordképességöknél fogva oly széles és magas alapon kellett szerkesztve lenniök, hogy ez

7. sz. SHEELER H. által felemelt és aláépített bérház.

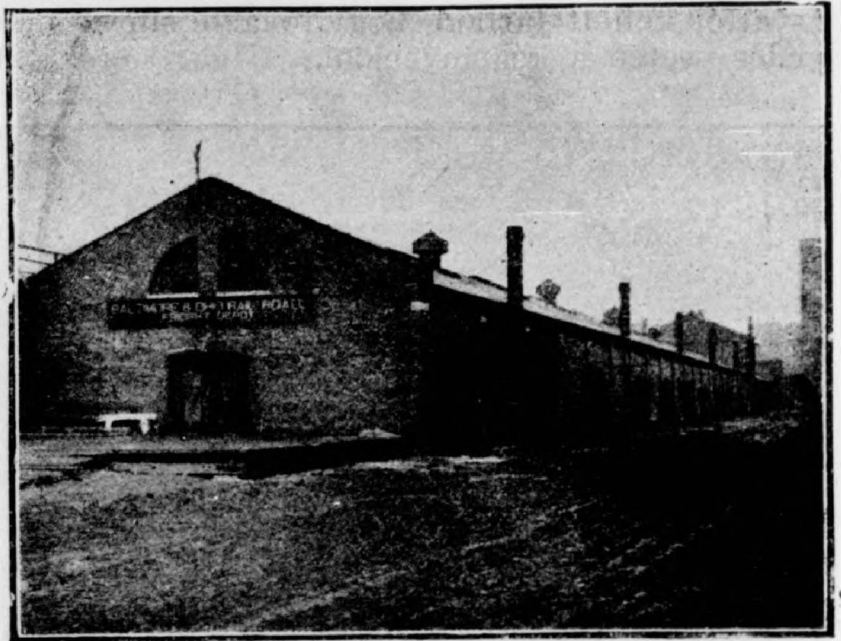
Chikágóban a Waba s h-utcában álló régi házat ábrázol az átalakítás stádiumában.

A mellékelten új 12 emeletes ház

felépítése lett tervezve, a mely ezen ház alapzatának megerősítését tette szükségessé; minthogy azonban a régi ház elavult szerkezeténél fogva nem volt már jövedelmező, a tulajdonos egyidejűleg az egész ház átalakítását határozta el, és e végből a földszinti, az első és a második emeleti homlokzat lebontatott, az építendő új házhoz közel eső rész a pincétől a födémek megerősítettek és a földszinten, valamint az első és második emeleten új homlokzat, könnyű vasszerkezettel és nagy üvegtáblákkal, a jelen igényeknek megfelelőleg, építettett fel.

Ehhez az átalakításhoz szükséges alátámasztás 5 napot vett igénybe, és az egész épület 15 nap alatt ismét át lett adva rendeltetésének: a háznak jövedelme pedig az átalakítás után épen megötszörözött az előbbi jövedelemhez képest, mely az átalakítás költségeit az első évben fedezte.

A 13. számú ábra egy az Equitable biztosító társaság tulajdonát képező hét

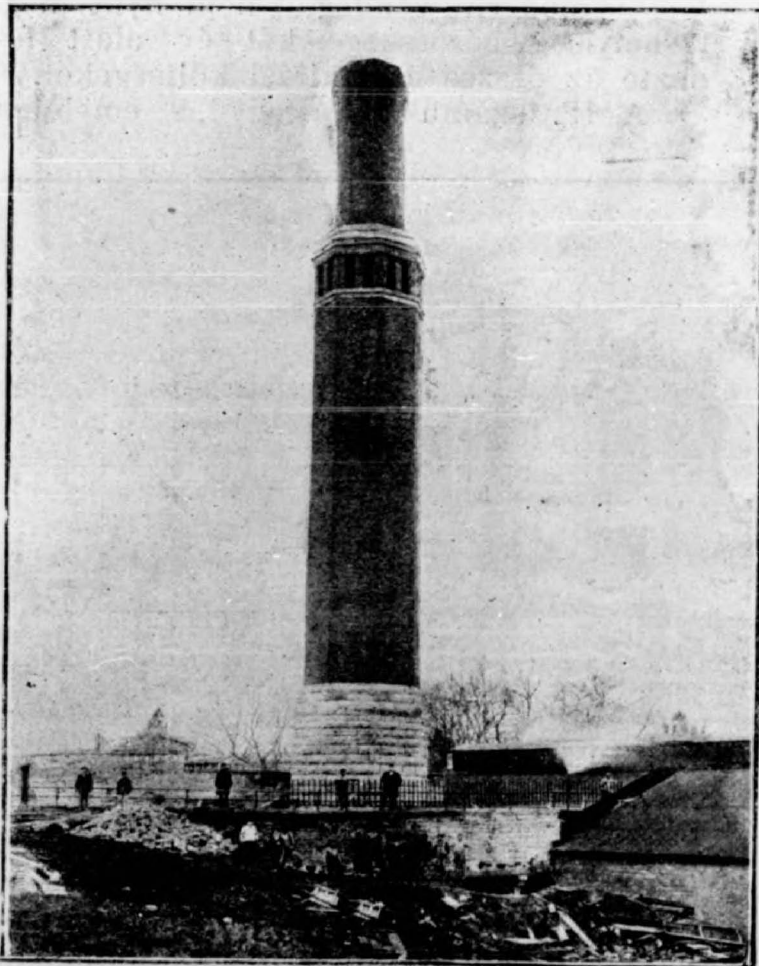
8. sz. SHEELER H. által felemelt, el- és hátratolt pályaudvar.

emeletes, téglából épült rekonstruált házat ábrázolja Chikágóban a Dearborn- & Washington-utcák sarkán.

Az átalakítás előtt ez egy régi elavult szerkezetű 5 emeletes ház volt pincehelyiség nélkül, a mely a telek értékéhez arányosítva, nem volt jövedelmező, hanem még mindig oly állapotban volt, hogy annak lebontása nem lett volna célszerű; a tulajdonosok tehát elhatározták, hogy új alapzatot és pincét építenek a régi ház alá, a belső szerkezetet teljesen modernizálják és két új emeletet építenek az eddigi 4-ik emelet fölé.

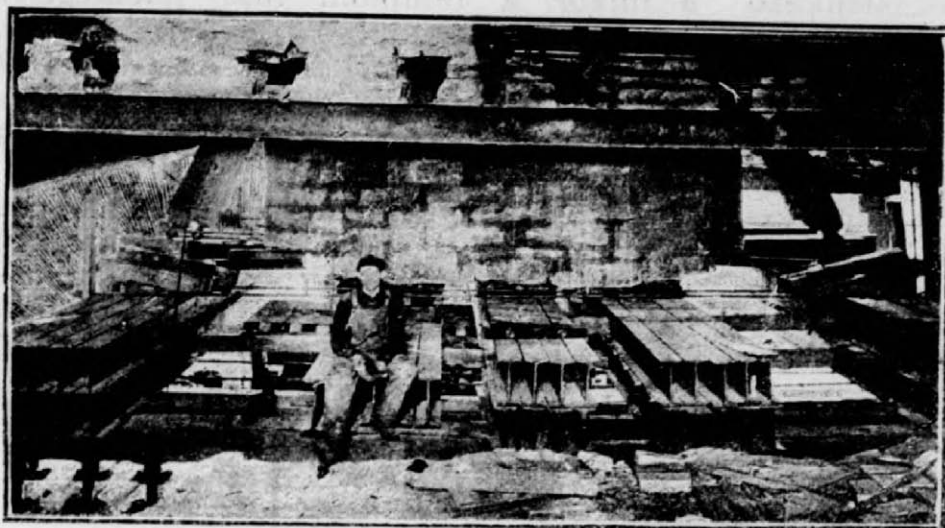
E végből szükséges volt nemcsak az épület összes külső falait a földszint alatt alátámasztani, hanem hogy a földszinten álló 17 keresztfal, melyeken a padozat nyugodott, szintén eltávolítható legyen, úgy a földszinti padozat valamint az összes emeletek födémzete is alátámasztandó volt.

A midőn mind ez a legnagyobb elővigyázattal megtörtént, akkor a régi alapzat eltávolított, az egész földszint alatt a föld mintegy $3\frac{1}{2}$ méternyi mélységben kiemeltetett és a pincefalak új alapzatra beépítettek, az épület belső szerkezetének aláfogása céljából pedig új vasoszlopok és új vastartók lettek a pincében és a földszinten elhelyezve, és a háznak belső szerkezete a jelenlegi, modern igényeknek megfelelőleg átalakítva és két új emelet reáépítve.

9. sz. SHEELER H. által eltolandó kémény.

Az alátámasztási munkálatok 60 napot, a többi munkálatok a tatarozással együtt szintén 60 napot vettek igénybe úgy, templom alapjában már is rothadásnak indult és féregedte faoszlopok eltávolítása és új vasoszlopok beállítása vált néhány évvel ezelőtt szükségessé.

10. sz. SHEELER H. által használt emelő készülék.

hogy az épület 4 hónap alatt ismét lakható volt.

A 14. számú ábra az előtérben egy vasszerkezetű Cable-tornyot ábrázol, mely a Chikágó mellett elvonuló és már hét év óta épülőben levő, a Michigan-tavat a Mississippi-vel összekötő hajózható lecsapolási csatorna földmunkálatainak keresztülvitelénél használtatik. A torony alapja 40 láb (12.2 m.) széles és 100 láb (30.48 m.) hosszú és magassága 100 lábot (30.48 m.) tesz ki.

A munkálatok folyamán szükségessé vált, hogy négy ily Cable-torony egy vasuti töltésen vitessék keresztül és ennek keresztülvitelével SHEELER H. bízott meg, a ki azokat 10 lábra (3 m.) felemelte és mind a négy tornyot 1400 lábbal (426.8 m.) tovább tolta és vágányaira helyezte.

A 15. sz. ábra a Chikágóban a State- és Superior-utcák sarkán álló «Holy Name» című róm. kath. templomot ábrázolja, mely mintegy 25 évvel ezelőtt épült.

A templom belső födéme gótikus szerkezetű ívekből áll, a melyek a tetőzettel együtt 24 faoszlopon nyugosznak; — a

restaurációja céljából ez, az új, eddig még nem használt módszer lett alkalmazva a célból, hogy az eltolással járó nehézségek legyőzessenek.

restaurációja céljából ez, az új, eddig még nem használt módszer lett alkalmazva a célból, hogy az eltolással járó nehézségek legyőzessenek.

restaurációja céljából ez, az új, eddig még nem használt módszer lett alkalmazva a célból, hogy az eltolással járó nehézségek legyőzessenek.

mérnök a 16. sz. ábrában feltüntetett és a Chikágóban a Michigan Avenu-en a 23-ik utca közelében álló Immanuel Baptist-templomot felemelte és eltolta.

E művelet keresztülviteléhez egészen

11. sz. SHEELER H. által pinceoszlopok kicserélése a 9 emeleti ház alatt.

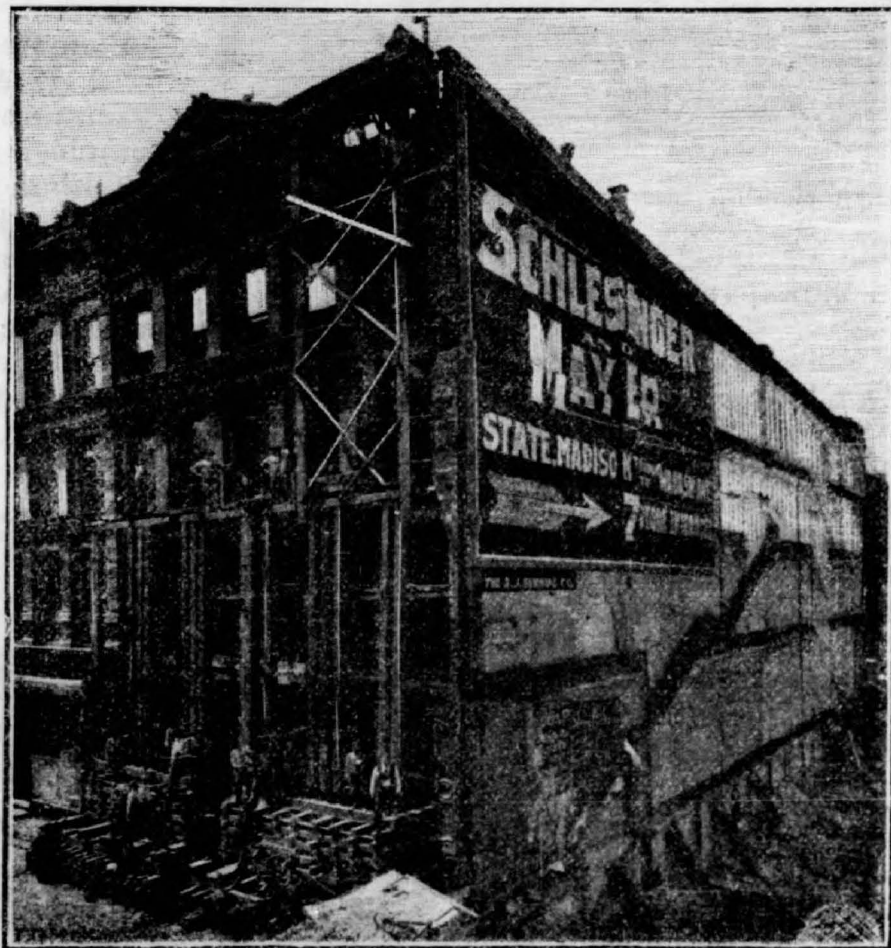
új, eddig még nem használt módszer lett alkalmazva a célból, hogy az eltolással járó nehézségek legyőzessenek.

Eddig ugyanis a házak eltolása akként történt, hogy azok felemelése után az emelőcsavarok helyébe hengerek és sínek lettek behelyezve; — a szóban forgó templom eltolásánál azonban ép az ellenkező eljárás lett alkalmazva. Úgyanis miután az emelő kereszt vastartók az alapfalba vágott lyukakba be lettek helyezve, alája a hosszvastartók és az alá a «Lining»

hogy a reájuk jövő teher alatt perfekt vízszintes irányt nyert.

A 17. és 18. számú ábrák a torony alátámasztását ábrázolják a pincéből nézve, a mikor a templom már jelenlegi új helyére lett tolvá.

A templom felemeléséhez összesen 1100 9 tonnás öntöttvas emelőcsavar és 250 36 tonnás metszett acél emelőcsavar és

12. SHEELER H. által földszint, első és második emelet kiváltása.

(acéllemez), acélhengerek és a sínek lettek elhelyezve, mely sínek alkották a gördítő pályát, — az emelő csavarok azután ezen emelő és gördítő szerkezet alá lettek helyezve úgy, hogy a csavarok kivétele nem is vált szükségessé.

Ilykép az egész épület vasúti síneken gördült, melyek olyképen lettek rakva,

1600 két hüvelyk (5 cm.) átméretű 25 hüvelyk ($63\frac{1}{2}$ cm.) hosszú acélhenger szükségeltetett, — az alkalmazott vasúti sínek hossza pedig $1\frac{1}{4}$ mérföldet (2 km.) tett ki. Különös gond fordítottatott arra is, hogy a sínek és hengerek keménysége teljesen ugyanazonos legyen.

A hengerek fölé helyezett $\frac{1}{2}$ hüvelyk

($1\frac{1}{2}$ cm.) vastagságu «lining» (lemez) Bessemer acélból készült és 12 hüvelyk (30 cm.) széles és 2 láb (61 cm.) hosszú volt «V» alakú végekkel, a hengerek kicserélhetése céljából. A vastartók és a «lining» közt netalán előforduló egyenetlenség elhárítása céljából pedig vastag vasúti kerékpapír lett a vastartók és «lining» közé helyezve.

A templom homlokzata 93 láb (28.3 m.), mélysége 161 láb (49 m.), magassága 100 láb (30.48 m.) volt; — súlya pedig a toronnyal együtt 6650 tonnát (6.032,880 kg.) tett ki, — a torony alapja 24 láb (7.3 m.) volt négyszögben, magassága 225 láb (69.6 m.), súlya pedig 1420 tonna (1.288,224 kg.) volt.

lettek használva, a melyek viszont láncok segélyével az alépitményben erősítettek meg úgy, hogy az alépitmény két célnak felelt meg egyidejűleg; ezen támaszgerendák időről-időre a szerint, a mint a csavarok megkivánták, előre helyeztetek.

Az alépitmény előállítására előtt a templom tornya mintegy 7 hüvelknyi (17.5 cm.) elhajlást mutatott, az eltolás alatt azonban ez az eltérés is helyreigazított úgy, hogy ma a torony az új helyen teljesen függőleges helyzetben áll.

SHEELER H. mérnök-vállalkozó 50.000 dollár (125.000 frt) bánatpénz letétele mellett szerződött a templom eltolására és az egész műveletet oly nagy sikerrel fogatosította, hogy a falakon a leg-

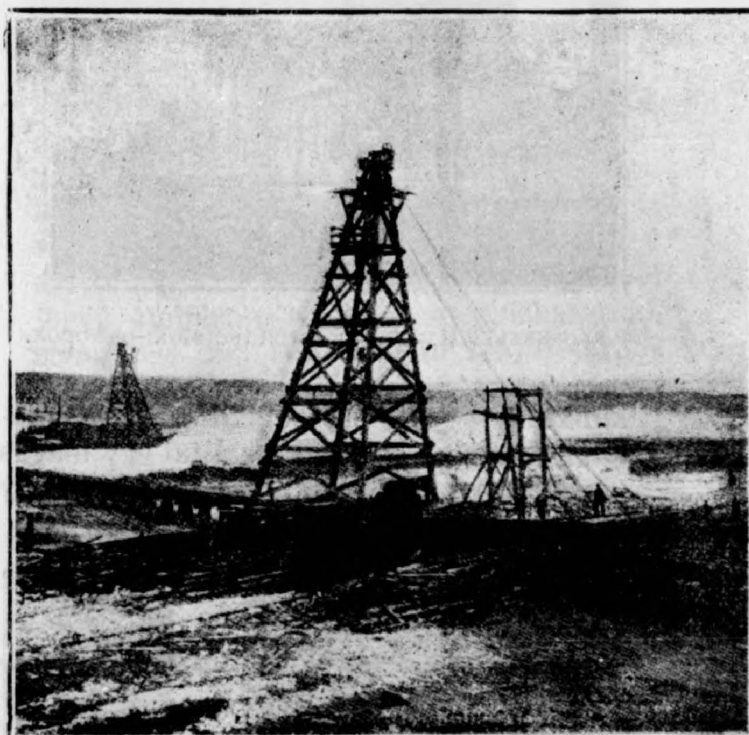

13. sz. SHEELER H. által aláépített öt emeletes ház.

A felemelést megelőzőleg az ajtó- és ablak nyílások kitámasztattak és a templom falai a szorító vasrudakkal lettek összetartva, nehogy az egyenetlen terhelés a gördítési művelet alatt kárt okozzon a falakban.

A tényleges eltolás, vagyis gördítés 60 emelőcsavar segélyével történt, a melyek mind egyidejűleg lettek fordítva és ezek segélyével átlag naponta 6 lábbal, vagyis 9 nap alatt összesen 50 lábbal (15.24 m.) lett a templom új rendeltetési helyére tolva.

A csavarok támaszául erős gerendák

14. sz. SHEELER H. által eltolt tornyok.

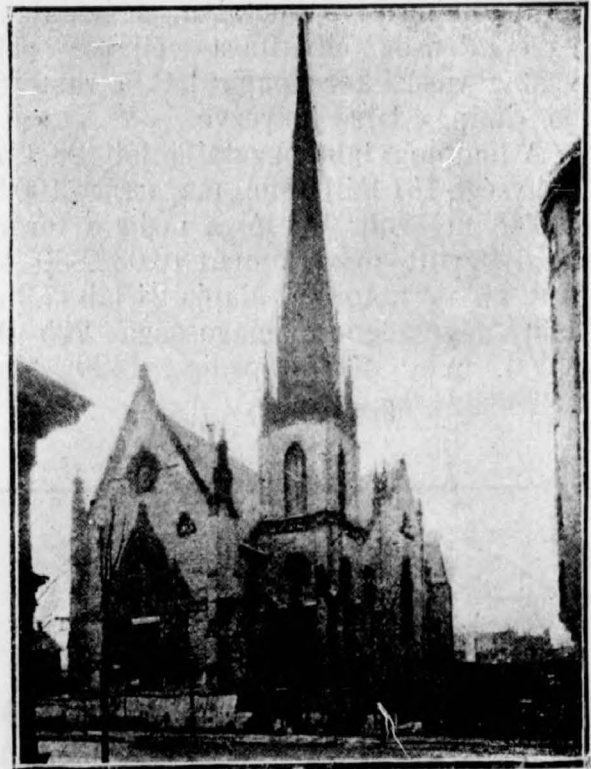
csekélyebb repedés sem volt észlelhető. Ezen templom eltolása által nemcsak hogy minden kétségen felül konstatálva lett, hogy az új módszer alkalmazásával bármely szerkezetű és bármely súlyú épület teljes biztonsággal felemelhető és eltolható, hanem két oly fontos elvet állapított meg, a mely még eddig mindig kétség tárgyát képezte, és pedig: hogy összekötő keresztfalak nélküli nagy épületek is biztonsággal kezelhetők és hogy egyenetlenül elhelyezett terhelések sem képeznek akadályt a házak felemelésénél és eltolásánál.

A hitközség olyannyira meg volt elégedve a vállalkozó sikerével, hogy midőn a templom az új alapok felé eltoltott,

szerint, kétségen felül áll az az állítás, hogy akár a Dréher-palotának, akár a belvárosi templomnak, vagy egyéb

15. sz. SHEELER H. által kicserélt templom-oszlopok.

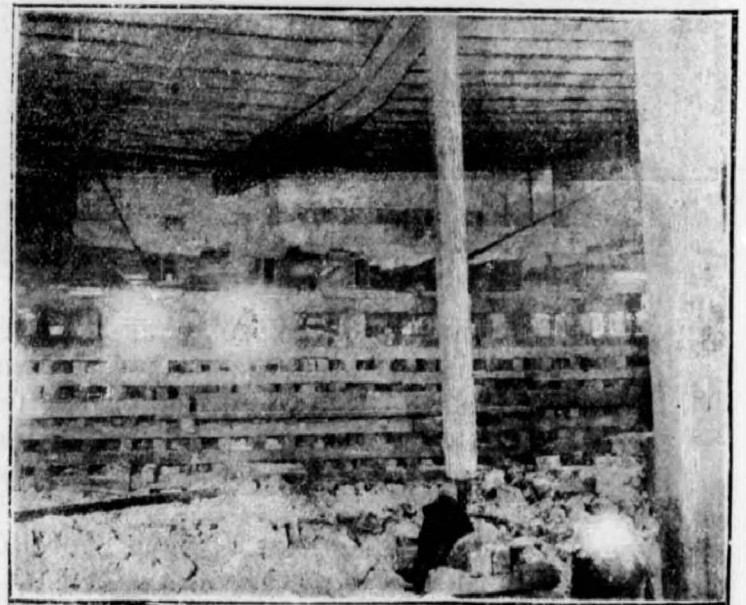
16. sz. SHEELER H. által felemelt és eltolt templom.

annak $5\frac{1}{2}$ (167 m.) lábbal való felemelését rendelte el, hogy ez által egy magas pincét nyerjenek a templom alatt, a mely

épületeknek a felemelése és eltolása nem képezhet itt sem nehézséget, mivel az alkalmazásba veendő módszer helyesen

17. sz. SHEELER H. által eszközölt templom eltolási művelet.

18. sz. SHEELER H. által eszközölt templom eltolási művelet.

műveletet szintén SHEELER H. a legnagyobb sikerrel fogatosította.

Ezek elősorolása után, szerény nézetünk

választatik meg és a számítások megkivántató pontossággal tétettek meg, valamint hogy ezen, az Egyesült-Államokban

már 35 év óta dívó, és ott oly nagy tökélyre vitt iparágnak itt leendő alkalmazása oly nagy horderejű közgazdasági fontossággal bír, hogy annak meghonosítását elősegíteni közérdek tekintetéből, nagyon is ajánlatos.

Es ebből a szempontból kell felfogni az egész házeltolási ügyet; mert a mű-

szaki kivitel maga, minden kétséget kizáró módon biztos; a hitetlenek számára pedig az objektumok értéke biztosíthatni fog; hanem az illetékes köröknek az ügy közgazdasági oldalát kell fontolóra venni, mert ez új iparág meghonosításával hihetetlen nagy hasznot fognak az országnak biztosítani.

A CSALÁDI HÁZAK ÜGYE.

Idestova két éve lesz már annak, hogy a főváros nagyobbodásával és a kezdődő világvárosi jellegénél fogva mintegy önkénytelenül merült fel a családi házak eszméje, melynek az első pillanatban igen sok lelkes és önzetlen pártolója is akadt. — Azonban nálunk tudvalevőleg szalmatűzzel megy minden kezdeményezés, — és ha a szalmalángok lecsappantak, azonnal megkezdődik a hagyományos magyar civakodás, mely hivatva van dokumentálni azt, hogy az ügy — nemzeti.

Épen így történt a «Pest Szt. István» családi házak ügyénél is.

Ugyanazok, a kik két évvel ezelőtt nem tudták eléggé dicsérni a nemes eszmét, megtámadták ugyanazt az eszmét, a melyet ők maguk kivitelre ajánlgattak. Valaki meggondolatlanul a támadást még egy lapban is lenyomatta, nem is sejtve, minő rossz dolgot cselekszik és minő akadályokat gördít annak az eszmének a megvalósítása elé, mely eszmét ugyanaz a lap, az első szalmaláng fellobbanásánál lelkesedéssel üdvözölt és melegen ajánlgatta.

Ez után már elszánt emberekre volt szükség, hogy a jó ügyet, — és akkor már sokaknak a pénzét is — megmentésék. Ilyen viszonyok között akadtak olyanok, a kik a dolgokat egyáltalán nem ismerték, de voltak megint olyanok, a kik nagyon jól tudták, hogy miért hintik a vizsályt és miért készítik elő a civakodást. Sajnálattal konstatáljuk, hogy még a felsőbb hatóságoknak is kellett beavatkozni, hogy a hiszékeny embereket első sorban károktól és másodsorban más hátrányoktól megmentésék.

E viszonyok között azután óriási erő kellett, hogy a saját önmagunk ellen törő

embereket valaki még akarjon igazgatni. Ki is dőltek a gyöngék, noha nemesen gondolkozók, mert beleúntak küzdeni a tudatlansággal és a rosszlelkűséggel.

De épen azért nem kellett volna kibújni azon nemes kötelezettségek alól, melyek a szép, eszményi világból a legvalóságosabb földi életbe átvitt, jogok folytán keletkeztek — és nem kellett volna, — nem szabad lett volna épen e szép jogokból kifolyó kötelezettségeknél fogva átengedni a tért a megbízhatatlan, semmiféle biztosítékot nem nyújtó turbulens elemeknek...

Azonban két évi szakadatlan munka és utóbbi időkben civakodás után, nagy nehezen mégis a «Pest Szt. István» családi házak városnegyede új szervezetében BENICZKY BATTYÁNY ILONA grófnő és BEKSICS GUSZTÁV tiszteletbeli elnöksége, gróf BERCHTOLD ARTHUR elnöksége és DÉRI GYULA erélyes alelnöksége alatt a révparthoz közeledik és ha a jelek nem csalnak, akkor a jövő tavasszal építik is a családi házakat.

A hatóságok, hanem különösen a kormánykörök, szives figyelmét akarjuk ezúttal felhívni, hogy üdvös dolog a családi házak létesítésének az ügyét telhetőleg támogatni közgazdasági és közegészségügyi szempontoknál fogva, — mert ha az az eszme önmagától nem keletkezett volna, akkor a kormánynak magának kellett volna azt, a fejlődő város követelményeivel szemben, felvetni. Így pedig jobb és könnyebb, ha magától a keletkezett eszme maga tör magának utat, és csak, úgyszólván, a morális támogatást igényli.

Ha meggondoljuk ennek az ügynek rendkívüli nagy horderejű közgazdasági jelentőségét, — lehetetlen, hogy az ügyet

ne támogassuk, lehetetlen, hogy melegen ne óhajtjuk a kormánykörök indokolt jóindulatát, sőt támogatását e messzi kiható ügy életbeléptetésére.

Ajánljuk azonban az érdekelteknek is, hogy szivleljék meg azt a régi közmon-

dást: «Néma gyermeknek a saját anyja sem tud eleget tenni», — és ne legyenek némák ott, a hol kell a jó ügyet szolgálni.

Legyenek némák csak ott, a hol a magyar, hagyományos civódást úzik.

MŰVÉSZETI AFFÉR.

Irta: SPERO.

Nem nevezhetjük másnak, bár hetek óta táplálja a szélesebb körű érdeklődést ama mozgalom, mely utóbb a HOKK könyve nyomán a szerzőt nyílt ütközetbe vitte a művészek túlnyomó többségével.

A kik a szellemes író és szónok első föllépése alkalmával fölbuzdultak, vélvén, hogy ékesszólásának erejénél fogva módját ejti a művészet javára egy országra szóló propagandát csinálni, most a csalódás kedvetlenségével látják, hogy az ügy ily áldatlan fordulatot vett, a mennyiben közel áll ahhoz, hogy «skandalumnak» minősítették.

Aligha tévedünk, midőn azt hisszük, hogy ennek a manővernek a kimenetelével bensőleg a merész vállalkozó sincs megelégedve, a mennyiben nem sikerült oly hangulatot gerjesztenie, a mely alkalmas lenne indolens közönségünk körében szaporítani a műbarátok gyér számát; másrészt közrebocsátott tételes reformterveinek sem szerezhethet*) számba vehető híveket. Mert a rekriminációk során kiderült, hogy a ki ily nagy horderejű vállalatban akar vezérszerepet játszani, annak szakavatottabb készültséggel kell bírni és illenék legalább a létező művészeti viszonyokra nézve hitelesebb tájékozást szerezni, mint a minőt az egyoldalú vádaskodások szolgáltatnak. És ha a művészeti reformátor azon kezdi a dolgot, hogy meghasonlik a művészekkel, ugyan kik által véli a művészet ügyét, tekintélyét reprezentáltatni? . . . Talán csak nem azzal az egy-két félreismert talentummal, a kikről ez idő szerint a legoptimisztikusabb jóakarát sem mondhat mást, mint hogy majd, idővel meg fognak nőni? . . .

Pedig a reform-terv morális tendenciákat is hangsúlyoz, azt mondván, hogy célja a klikk-rendszer ellenében a művészek közt meghonosítani az igazságosztó méltányosságot és valódi kollégiálitás szellemét. Ez minden esetre igen istenies, szép törekvés lenne, ha véletlenül maga a megindított akció hangja és módja nem involválná azt a cinikus fölfogást, a melytől fölbátorodik és vérszemet kap a törpe irigység és hivalkodó hálátlanság, hogy porba rántsa az idősebb — vagy jobban mondva — a sikerek előnyeit tartósabban élvező művészek érdemeit.

Eme fölfogás hívei már is elég nyíltan hangoztatják, hogy a tudás és virtó-zitás eszközeivel dolgozó művészek útjában vannak bizonyos fajta egyéniségek térfoglaló törekvéseinek; ennek alapján félremagyarázhatatlanul arrafelé divergálnak, hogy a közfelfogásban is szankcionáltassék, hogy határidő múltán (például, ha véleményük szerint már eléggé megvagyonosodott) minden kiváló művész lehetlenné legyen téve.

Nagymérvű elfogultság köti be azok szemét, a kik nem akarják belátni, hogy ez az okoskodás mily veszedelmes terrorsandit, a mennyiben nem is nagyon leplezett célja, hogy az anarchia áramlatának a felsőbb társadalmi rétegekbe való befurakodásához paszpartút szerezzen.

«Sok a művész és kevés a fóka...» ezzel a szomorú refrénnel magyarázzák a helyzet elfajulását; hanem a kijelölt mód, mely a művészeti nagyságok értékének ledevalválása révén akar célt érni, még arra sem alkalmas, hogy legalább materiális szempontból megoldja azt; mert a közönségnek ama szerencsebb része, a ki osztrigával és pezsgővel

*) De talán ez mégis sikerülni fog neki.

élnék és egy LEEBACH-al szokták magukat lefestetni, bármely művészeti fölfordulás esetén sem fogják a SCHMIERL-MAYER-ek művészi egyéniségét igénybe venni.

(E sorok írója nem germán szimpatia-ból, hanem csakis azért folyamodott idegen nevekhez, hogy a személyeskedésnek még az árnyékát is kerülje.)

Ha a liberális túlzók sokat erőlködnek, elérhetik azt, hogy a közönség szórakozik perpatvarkodásaikon, hanem még inkább fog vonakodni a képvásárlásoktól, ha azok értéke nem különb a börzepapirokénál; azonban semmi esetre nem okvetetlenkedhetnek bele a TEREMTŐ ama fölséges kedvtelésébe, hogy csupán csak olykor méltóztatik kiváló talentumokat alkotni, a kik predestinálva vannak arra, hogy nagyobbak legyenek a többieknél és azok fölött természetes uralmat gyakoroljanak (hacsak a fanatizált gyűlölet ebből az osztályból is nem produkál egyidejűleg LUCCHENI-eket!...)

Mert a szellem valódi arisztokratái előtt ösztönszerűen meghódol minden közönség, vonzódik műveikhez, mivel azok a zsenialitás közös jellemvonásával bírnak, vagyis oly klasszikus nyelven képesek magukat kifejezni, a melynek szépsége mindenkinek örömet szerez és teljesen fölslegessé teszi a nagyképűsködő, misztikus magyarázatokat, melyek — sajnos — sok esetben nem egyebek, mint a tehetetlenség vékony takarói.

A kiváltságos talentumok üstökösök gyanánt, a legmostohább viszonyok közt is ISTEN — és nem az iskolák — kegyelméből szoktak keletkezni és ha saját szülőföldjük — önkárára, nem tud nekik házat adni, szívesen adoptálja őket a művelt nagyvilág bármelyik nemzete!...

Mindazáltal adott viszonyok között, a váltakozás törvényénél fogva, nem csupán a tündöklő napsugárban, hanem a hold és a csillagok világában, sőt még a pásztortüzek fényében is gyönyörködhetünk, valamint osztozunk ama véleményben, hogy a rokonszenves kritikában

minden rendű tehetség megleli a maga méltó helyét és erejéhez képest részt vehet a nemzeti kultúra pompás épületének megalkotásában.

Hanem épen ennek okáért is óvakodnunk kell az internacionális társadalmi járványok behurcolásától, valamint az olyan boldogulási eszközök igénybevéletől, melyekkel a pillanatnyi sikerek után kapkodva, a művészetet is frivol divaticikk-ké alacsonyítják.

Hisz eléggé elrettentő példát nyújtanak fővárosunknak, gomba módra emelkedő házsorai annak a lelki sivárságnak a következményeiről, mely egy egész korszak építészeti produktivitását az anyagi kizsákmányolás martalékául dobja.

A kicsiny görög nemzet az által lett oly nagyjelentményűvé, hogy ott minden egyed oly törtszámot jelentett, mely teljes egészszé, a társadalom közérzetében és erejének koncentrálása által forrt össze. A jelenkor ezzel ellentétben bomlasztó tevékenységet fejt ki, a midőn a hibásan értelmezett «egyéniség» címén mindenki külön részt követel magának és szeparalizáló terjeszkedésében mások, hasonló célu törekvéseivel kerül összeütközésbe.

Az idealizmus lelkesedése nélkül nem lehet nagy célokat megvalósítani; már pedig legelső sorban ez az önmagát piedesztálra állító, önző monomania gátolja azt, hogy ne csupán az ambíció, hanem a valódi egyszerűtet is tényezővé válják.

Nekünk egy félszázad előtt még nem volt képzőművészetünk s a mi jelenleg van, az nem a honi kulturával, hanem idegen földön, külön váltan fejlődött. Ezért nélkülözi a közönségnek ama intim érdeklődését, melytől egzisztenciája függ. A mi, szépen érezni és erélyesen cselekedni tudó miniszterünk, WLASSICS, a legéletrevalóbb irányban indította meg művészeti viszonyaink reform-tervét. Ha ebben a művészek fognak kölcsönösen kezdet a közönséggel, úgy bizonynyal örvendetes ténynyé válik.

VEGYESEK.

ÁLLAMI ISKOLÁK ÉPÍTÉSE. A közoktatásügyi miniszter Ungvármegyében 16 új állami iskolát épített részint egy, részint 3 tanteremmel. Az építkezést vállalat útján fogják biztosítani.

A FŐVÁROSI BELVÁROSI TEMPLOM eltolhatására a fővárosi mérnöki hivatal, BARCZA SÁNDOR kartársunk előadása nyomán azt véleményezi, hogy a belvárosi templom azért nem tolató el, mert az rossz anyagból van építve. SHEELER mérnök, az amerikai házeltoló, annak a kijelentésére kér bennünket, hogy egészen téves BARCZA úrnak a véleménye, — mert a belvárosi templom anyagát ő megvizsgálta s határozottan azt állítja, hogy a templom minden nehézség nélkül eltolható. Különben is: a főváros a templomot, melyet fél millió forintnyi értékre becsüli, le

akarja rombolni; tehát a fél millió forint visszaterhetlenül elvész, holott SHEELER ezt az összeget biztosítja a városnak s ekkor hagyják összedőlni a templomot. Nagy pazarlás és könnyelmű eljárás lenne tehát, ezt a fél millió forintnyi összeget a városnak meg nem tartani . . .

TUSKÉSZÍTÉS. A mai tusgyártásban nagy szerepet kezd játszani az acetylen lángzókon képződő korom. Az acetylen ugyanis mint a legtöbb szén- és legkevesebb hidrogént tartalmazó világító gáz, nem képes minden széntartalmat felhasználni, azért lángja erősen kormozó. Olcsósága megengedi, hogy a finom tusokat és fekete festékeket belőle gyárthassák. A mellett, hogy a tus készítésénél az acetylen korom a legkitünőbb nyers anyag, még az a jó tulajdonsága is meg van, hogy erősen tapasztja papirhoz a festéket.

PÁLYÁZATOK.

TEMPLOMTERVEZÉS. A szegedi zsidó hitközség a Tisza Lajos-körút és Korona-utca sarkán lévő 2348 m₂ telken építendő templom tervrajzának és költségvetésének elkészítésére pályázatot hirdet a következő általános feltételek mellett: A templom tartalmazza a szükséges mellékhelyiségeken kívül a már elfogadott beosztás szerint elhelyezendő legalább 651 ülőhelyet a földszinten és legalább 532 ülőhelyet a karzaton. A templom és minden helyiségei fűthetők, világíthatók, szellőztethetők és léghuzammentesek legyenek. A ruhatárak és az előcsarnok vízvezetékekkel látandók el. Az építészeti modor meghatározása a tervezőre bízatik. A szomszédos házak tűzfalainak beépítés, vagy más módon való eltakarásáról tervvázlat adandó be. Az összes rajzok 1:100 mértékben készítenők. A templomépületek összes költségei 150.000 frtot meg nem haladhatnak. A tervek és mellékletei 1899. február hó végéig a szegedi zsidó hitközség irodájában (Korona-utca 12. I.) jelige alatt nyújtandók be. Az abszolút becsű terv 3000 és a relative becsű 1000 koronával díjaztatik. A hitközség

a nem díjazható terveket 400 koronával megszerezheti. A pályázati feltételek, a telek helyszínrajza, az ülések elhelyezését feltüntető tervrajz és Szeged város építészeti szabályai, a hitközségi irodájában díjtalanul kaphatók, a hol ezeken fölül bármily irányu tájékozás nyerhető.*)

TECHNIKA-ÉPÍTÉS. Az osztrák kormány Brünnben új cseh tannyelvű technikát létesített és e célra a jövő évi állami költségvetésbe 100.000 frtot vesz fel, első részletként.

TEMPLOMÉPÍTÉS. Görzben új templomot építenek PASCHER JÁNOS gráci építész tervei szerint. Az új templom olasz reneszánsz stílusban fog épülni akként, hogy a meglévő tornyot felhasználják.

TEMPLOM-ÉPÍTÉS. A Fiume melletti Susak község új templom építését határozta el. A tervek most készülnek.

*) Hát kik a pályabírák? A tisztesség parancsolja, hogy ezek megneveztessek előre.

A vonatok **INDULÁSA** Budapestről.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

A vonatok **ÉRKEZÉSE** Budapestre.

Érvényes 1898. október hó 1-től.

A keleti pályaudvarról				A nyugoti pályaudvarról				A keleti pályaudvarra				A nyugoti pályaudvarra			
óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt	óra	perc	vonat neve	délelőtt
12	20	k. e. v.	Konstantinápoly ¹	12	00	k. e. v.	Konstantinápoly ¹	12	10	k. e. v.	London, Páris, Bécs ¹	12	50	k. e. v.	Konstantinápoly ⁷
12	40	>	Bécs, Páris, London ²	1	00	>	Bécs, Páris, London ⁶	12	30	>	Konstantinápoly ²	5	30	ost.e.v.	Konstantinápoly ⁸
6	25	v.-v.	N.-Kanizsa	5	30	sz. v.	Dunakesz ¹¹	5	00	t.szsz.	Arad	5	40	sz.-v.	Palota-Ujpest
6	45	gy. v.	Gyfehérvár-Nszeben	5	55	>	Palota-Ujpest ¹⁰	5	20	v.-v.	Ruttka	6	35	>	Palota-Ujpest ¹¹
6	50	sz. v.	Bécs, Grác	6	10	ost.e.v.	Bécs, Ostende ⁷	5	45	sz.-v.	M.-Sziget	6	45	>	Szolnok, Czegléd
7	10	gy. v.	Kassa, Munkács	6	30	sz. v.	Esztergom	6	10	>	Brassó, Arad	6	55	>	Zsolna, Berlin
7	15	>	Zágráb, Fiume, Róma	6	40	>	Czegléd, Szolnok	6	15	t.szsz.	Bicske	7	15	>	Verciorova
7	30	>	Ruttka, Berlin	6	50	>	Palota-Ujpest	6	35	sz.-v.	Lemberg, Miskolcz	7	25	>	Esztergom
7	35	sz. v.	Belgrád, Bród, N.-Kanizsa	6	55	v. v.	Lajos-Mizse	6	40	>	Bécs, Sopron	7	35	>	Palota-Ujpest
7	50	>	Kassa, Poprád-Felka	7	35	gy.-v.	Zsolna, Berlin	7	05	>	Belgrád, Bród	7	45	>	Bécs
8	00	>	Zágráb, Fiume, Pécs	8	05	>	Bécs	7	10	>	Brassó, Kolozsvár	7	55	v. v.	Lajos-Mizse
8	10	>	Arad, Brassó	8	15	gy.-v.	Temesvár, Orsova	7	30	>	Hatvan	8	20	sz.-v.	Párkány-Nána
8	30	>	Kolozsvár, Brassó	8	30	sz.-v.	Temesvár	7	35	>	Grác, Fehring	8	25	>	Czegléd
8	50	gy. v.	Bécs, Grác	9	05	>	Palota-Ujpest	7	50	gy.-v.	Bukarest, Brassó	10	10	>	Palota-Ujpest
8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget	9	15	>	Bécs	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs	10	55	>	Érsekujvár
9	15	>	M.-Sziget, Stanislaw	délután				8	15	sz.-v.	Kassa, P.-Felka	11	05	>	Szeged
9	35	>	Ruttka, Berlin	12	05	sz.-v.	Czegléd, Szolnok	8	20	>	Fiume, Zágráb, Eszék	délután			
10	30	v.-v.	Budafok ⁴	12	15	>	Palota-Ujpest	8	40	gy.-v.	Fiume,	délután			
délután				12	25	>	Nagy-Maros	8	45	sz.-v.	Hatvan ⁴	12	55	sz.-v.	Palota-Ujpest ¹²
12	15	sz.-v.	Bicske ³	1	05	>	Palota-Ujpest ¹²	9	15	>	Szolnok	1	25	gy.-v.	Bukarest
12	35	>	Hatvan	1	25	>	Pilis-Csaba ⁹	9	25	>	Győr, Szfehérvár	1	40	sz.-v.	Palota-Ujpest
1	45	gy.-v.	Fehring, Grác	1	45	gy.-v.	Bécs, Páris	10	15	>	Triest, Fiume	1	50	gy.-v.	Bécs, Páris
1	55	>	Arad, Kolozsvár	2	20	sz.-v.	Palota-Ujpest	10	30	>	Szabadka	3	00	sz.-v.	Palota-Ujpest
2	20	>	Bécs, Páris	2	30	gy.-v.	Bukarest	10	35	>	Ruttka, Füle	3	10	>	Lajos-Mizse
2	30	sz.-v.	Bicske	2	35	sz.-v.	Érsekujvár	délután				3	55	>	Nagy-Maros
2	35	gy.-v.	Kassa, Lawoczne, Lemberg	2	40	>	Esztergom	12	20	v.-v.	Budafok ³	4	05	>	Szolnok, Czegléd
2	40	>	Konstantinápoly	2	45	>	Lajos-Mizse	12	25	sz.-v.	Hatvan	4	40	>	Esztergom
2	45	sz.-v.	Hatvan	3	05	>	Czegléd, Szolnok	12	50	gy.-v.	Berlin, Ruttka	5	45	>	Palota-Ujpest
2	55	>	Szolnok	4	05	>	Palota-Ujpest	1	05	>	Konstantinápoly	5	55	>	Bécs
3	00	gy.-v.	Zágráb, Fiume, Eszék	4	25	>	Szeged	1	25	>	Gyékényes, Pécs	6	50	>	Temesvár
3	20	v.-v.	Adony-Szabolcs, Paks	4	35	>	Nagy-Maros	1	30	>	Lemberg, Kassa	7	00	>	Palota-Ujpest
3	45	gy.-v.	Ruttka, Berlin	6	10	>	Palota-Ujpest	1	45	>	London, Páris, Bécs	7	40	gy.-v.	Orsova, Temesvár
4	00	sz.-v.	Szabadka	6	30	>	Párkány-Nána	1	50	>	Kolozsvár, Arad	8	15	sz.-v.	Pilis-Csaba ¹⁰
4	30	>	Győr, Szfehérvár	7	00	>	Verciorova	2	05	>	Grác, Fehring	8	30	>	Nagy-Maros
5	20	>	Füle, Ruttka	7	10	v.-v.	Esztergom	4	55	sz.-v.	Bicske ⁵	8	40	>	Palota-Ujpest
5	45	>	Kolozsvár, Brassó	7	20	>	Lajos-Mizse	5	55	>	Hatvan	8	50	gy.-v.	Bécs
6	25	>	Hatvan	7	55	sz.-v.	Palota-Ujpest	6	20	>	Brassó, Kolozsvár	9	20	>	Zsolna, Berlin
7	05	>	M.-Sziget, Stanislaw	9	35	>	Bécs	6	50	v. v.	Győr	9	30	v. v.	Esztergom
7	35	>	N.-Kanizsa, Triest	10	15	ost.e.v.	Konstantinápoly ⁸	7	15	gy.-v.	Bécs, Grác	9	55	ost.e.v.	Bécs, Ostende ⁹
8	00	>	Kassa, Poprád-Felka	10	35	sz.-v.	Szeged, Temesvár	7	20	sz.-v.	Brassó, Arad	10	05	sz.-v.	Szolnok, Czegléd
8	30	>	Zágráb, Fiume, Eszék	10	45	>	Zsolna, Berlin	7	35	>	Belgrád, Eszék	11	00	v.-v.	Lajos-Mizse
8	40	>	Ungvár, Lemberg	Közlekedik :				8	00	>	Fiume, Zágráb, Pécs	11	50	k. e. v.	London, Páris, Bécs ⁶
9	10	tszsz.	Bicske	Közlekedik :				8	10	>	Stanislaw, M.-Sziget	Közlekedik :			
9	15	gy.-v.	Kolozsvár, Bukarest	¹ kedden és pénteken. — ² szerdán és szombaton. — ³ bez. nov. 15-ig. — ⁴ csak a hajózás szünete alatt. — ⁵ minden vasárnap. — ⁶ minden csütörtökön. — ⁷ minden hétfőn. — ⁸ minden szerdán. — ⁹ ünnep- és vasárnap bez. nov. 20-ig. — ¹⁰ bez. márc. 31-ig. — ¹¹ ápril. 1-től. — ¹² ünnep- és vasárnap.				8	35	gy.-v.	Róma, Fiume, Zágráb	¹ kedden és pénteken. — ² szerdán és szombaton. — ³ csak a hajózás szünete alatt. — ⁴ bez. okt. 15-ig. — ⁵ bez. november 15-ig. — ⁶ minden szombaton. — ⁷ minden csütörtökön. — ⁸ minden hétfőn. — ⁹ minden szerdán. — ¹⁰ ünnep- és vasárnap bez. nov. 20-ig. — ¹¹ Apr. 1-től Dunakesztől is közlekedik. — ¹² ünnep- és vasárnap.			
9	30	sz.-v.	Pécs, Eszék, Bród	8	40	sz.-v.	Munkács, M.-Sziget	8	40	sz.-v.	Munkács, M.-Sziget				
9	55	>	Fehring, Grác	9	05	>	Kassa, P.-Felka	9	05	>	Kassa, P.-Felka				
10	00	>	Arad, Brassó	9	20	>	Bécs, Grác	9	20	>	Bécs, Grác				
10	20	>	Belgrád, Eszék, Bród	9	25	gy.-v.	Berlin, Ruttka	9	25	gy.-v.	Berlin, Ruttka				
10	45	sz.-v.	Bécs	9	40	>	Nszeben, Gyfehérvár	9	40	>	Nszeben, Gyfehérvár				
11	00	v.-v.	Ruttka, Miskolcz	9	45	sz.-v.	Triest, Fiume	9	45	sz.-v.	Triest, Fiume				
				10	00	gy.-v.	Munkács, Kassa	10	00	gy.-v.	Munkács, Kassa				

I. Pályázati hirdetemény.

A m. kir. államvasutak debreczeni üzletvezetősége 1899. évre, kedvező ajánlatok tétele esetében 1900. és 1901. évekre szükséges pályafentartási fák szállítására nyilvános pályázatot hirdet, jövő évben az alábbi fákra lesz szüksége:

13.020	köbm. erdei fenyő deszkára
106.537	» jegenye » »
4.432	» lucz » »
1.255	» tölgyfa » »
900	» vörös fenyő » »
25.865	» szélmentsetlen fenyő deszkára
330.030	» faragott fenyőfára 12 méter hosszúságig
2.812	» » » 12 » hosszúságon felül
212.968	» » tölgyfára 4 » hosszúságig
161.702	» » » 4—7 » »
11.140	» » » 7—12 » »
30.018	» szurkos vagy erdei fenyő faragott fára
9.307	» erdei fenyő, pallóra
35.920	» jegenye fenyő, pallóra
54.913	» tölgyfa pallóra 4 méter hosszúságig
33.743	» » » 4 » felüli hosszúságban
570	» vörös fenyő pallóra
41.027	» fenyő szálfára.

Az 1899. évben szállítandó pályafentartási fák méretei a 32092/98. sz. a. kiadott méretjegyzékben vannak felsorolva; a következő években szükséges fák méretei a szállítási évet megelőző november hó 1-ig közöltetnek szállítóval.

Az egyes évekre megrendelt fák ugyanazon év február havától kezdve április hó végéig feltétlenül beszállítandók. Az üzletvezetőség kiköti magának, hogy az egyes évekre előírányzott famennyiségből 40%-kal többet vagy kevesebbet rendelhessen.

A pályázati feltételek alapján készült ajánlatok legkésőbb **1898. évi december hó 28-án déli 12 óráig** nyújtandók be a debreczeni üzletvezetőség I. általános osztályánál; az 5% bánatpénz ellenben 1898. évi december 27. napjának déli 12 órájáig teendő le a debreczeni üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál.

A pályázati részletes feltételek és méretjegyzékek valamennyi üzletvezetőség-nél és kereskedelmi iparkamaránál megtekinthetők, a debreczeni üzletvezetőség-től díjtalanul megszerezhetők; míg a 122291/96. számú általános anyagszállítási, valamint a 136719/92. sz. különleges szállítási feltételek ugyanott megtekinthetők, de csak készpénzért szerezhetők meg a m. kir. államvasutak nyomtatványtáránál (Budapest, Andrásy-ut 73.) előbbi 25 kr., utóbbi 15 krért, postai szállítás esetén 10 kros levéljegy melléklendő.

Debreczen, 1898. november hó 20.

M. kir. államvasutak, üzletvezetőség Debreczen.

Utánnomást nem díjazunk.